

Tulkotāji/tulki, kas nolīgti darbam konflikta zonās, bieži vien nav profesionāli valodnieki, tomēr viņiem ir liela nozīme saziņas nodrošināšanā. Tā kā viņi strādā augsta riska vidē, viņi ir ļoti neaizsargāti un viņiem ir nepieciešama īpaša aizsardzība gan konflikta laikā, gan pēc tā. Tulkošanas pakalpojumu saņēmējiem jāapzinās savi pienākumi pret tulkotājiem/tulkiem un nepieciešamība viņus pastāvīgi aizsargāt. Taču arī pašiem tulkotājiem/tulkiem jāapzinās savas tiesības, kā arī jārīkojas atbilstoši valodnieku profesijas standartiem un ētikai, lai pastiprinātu savu drošību un stāvokli.

Šis dokuments ir rokasgrāmata par pamata tiesībām, pienākumiem un praksi, ko Starptautiskā Konferenču tulkotāju asociācija (AIIC), Starptautiskā Tulkotāju federācija (FIT) un Red T iesaka tulkotājiem/tulkiem un viņu pakalpojumu saņēmējiem. Tas attiecas uz tulkotājiem/tulkiem, kas strādā par lauka valodniekiem bruņoto spēku, žurnālistu, NVO un citu organizāciju labā konflikta zonās.

TULKOTĀJIEM/TULKIEM

TIESĪBAS

Aizsardzība

Jums ir tiesības uz aizsardzību gan uzdevuma izpildes laikā, gan pēc tās. Ja nepieciešams, arī jūsu ģimenei ir jābūt aizsargātai. Jums vajadzētu saņemt aizsargapģērbu un aizsargaprīkojumu, bet ne ieročus. Jums kā civiliedzīvotājam nav jāvalkā formastērps, ja vien nepiekrītat to darīt. Jums ir jābūt pieejamai medicīniskai un psiholoģiskai palīdzībai. Pirms nosūtīšanas uz uzdevuma izpildes vietu jums ir jāsaņem apmācība par drošību un rīcību ārkārtas situācijās.

Atbalsts

Jums ir tiesības uz atbalstu visā uzdevuma izpildes laikā, piemēram, uz atbilstošām ērtībām un telpām/aprīkojumu uz lauka vai bāzē.

Robežas

Jūsu lomas robežām jābūt skaidri noteiktām. Jums ir tiesības atteikties no uzdevuma, kas neatbilst jūsu profesionālajiem vai personīgajiem standartiem un ētikai un/vai nevajadzīgi apdraud jūsu drošību.

Informēšana

Jums ir jāsaņem informācija par jūsu uzdevuma vispārīgajiem un specifiskajiem apstākļiem.

Apstākļi

Jums ir tiesības uz samaksu un citiem līguma noteikumiem, kas atbilst bīstamajiem apstākļiem. Darba laikam ir jābūt samērīgam, un jums ir jāsaņem periodiski pārtraukumi.

PIENĀKUMI

Objektivitāte

Neatkarīgi no tā, kurš jūs iesaista, izturieties pret visām pusēm vienlīdzīgi, nepaužot savu viedokli vai simpātijas. Jūs nedrīkstat aizstāvēt nevienu viedokli, un jums jāpaziņo par katru interešu konfliktu.

Konfidencialitāte

Visu informāciju, ko darba gaitā saņemat no jebkuras puses, saglabājiēt konfidencialu. Neizpaužiet to nevienam un neizmantojiet to savā labā.

Precizitāte

Visu pušu vēstījumus nododiet iespējami precīzi. Lai varētu to izdarīt:

- apgūstiet mutiskās tulkošanas pamatprasmes, t. i., uzmanīgi klausieties sacītajā, skaidri atveidojiet to citā valodā un ievērojiet kultūru nianses, kā arī neverbālas norādes,
- sagatavojieties uzdevumiem, apgūstot specifiskus terminus, akronīmus, žargonu u. c., un iepazīstieties ar akcentiem, žestiem, paražām utt.,
- veiciet rakstiskas piezīmes, ja tas palīdz jums atcerēties teikto,
- necenzējiēt un nemainiet runātāju sniegto informāciju,
- ja nepieciešams, lūdziet skaidrojumu, prasiet runātājam runāt lēnāk un norādiet runātājam, ja viņu nesaprot.

TULKOŠANAS PAKALPOJUMU SAŅĒMĒJIEM

TIESĪBAS

Jums ir tiesības uz pareizu jūsu vēstījuma tulkojumu. Izpildot tālāk uzskaitītos pienākumus, jūs palīdzēsiet tulkotājam/tulkam sasniegt šo mērķi.

PIENĀKUMI

Cieņa

Tulkotāji/tulki ir saikne starp jums un cilvēkiem valstī, kurā jūs strādājat. Cieniet tulkotājus/tulkus, un viņi cienīs jūs. Var noteikt dienesta stāvokļu hierarhiju, bet to nedrīkst ļaunprātīgi izmantot.

Aizsardzība

Tulkotāji/tulki, strādājot jūsu labā, var būt pakļauti riskam. Neatkarīgi no tā, vai tas ir vai nav jums līgumā noteikts pienākums, aizsargājiet viņus un, ja nepieciešams, viņu ģimenes gan uzdevuma izpildes laikā, gan pēc tam.

- Neapbruņojiet viņus.
- Nodrošiniet viņiem aizsargapģērbu un aizsargaprīkojumu, bet nelieciet valkāt formastērpu, ja vien viņi tam nepiekrīt.
- Nepublicējiet tulkotāju/tulku vārdus, adreses un attēlus bez viņu atļaujas.

Atbalsts

Atbalstiet savus tulkotājus/tulkus, nodrošinot viņiem pienācīgas ērtības un telpas/aprikojumu uz lauka un bāzē. Apzinieties viņu vajadzības un bažas.

Lomu definēšana

Skaidri definējiet tulkotāja/tulka lomu. Izskaidrojiet operatīvās prasības un pienākumu ķēdi. Neuzdodiet uzdevumus, kas nav saistīti ar tulkošanu, un ņemiet vērā, ka tulkotājam/tulkam ir tiesības atteikties no uzdevuma, ja tas neatbilst viņa profesionālajiem vai personīgajiem standartiem un ētikai un/vai apdraud viņa drošību.

Plānošana

Tulkam ir jākoncentrējas, un konflikta situācijā tas ir grūti. Vienojieties par darba laiku, pārtraukumiem utt. Kad izmantojat tulkošanas pakalpojumus, paredziet papildu laiku un ņemiet vērā citas ar loģistiku saistītas prasības.

Informēšana

Pirms katra uzdevuma sniedziet tulkotājam/tulkam vispārīgu un specifisku informāciju par uzdevuma kontekstu un nolūku. Izskaidrojiet specifiskus terminus, akronīmus, žargonu utt.

Novērtēšana

Ja ir jānovērtē tulkotāja/tulka sniegums, dariet to taisnīgi un izmantojiet atbilstošu novērtēšanas sistēmu. Vērojiet, vai vēstījumi tiek nodoti precīzi, bet ņemiet vērā arī to, ka mutiskā tulkošana nav burtiska un ka jūsu sākotnējam vēstījumam ir jābūt skaidram. Kritika būtu jāpauž privāti. Atbilstošā gadījumā būtu jāpauž atzinība, ieteikumi utt.

KĀ STRĀDĀT AR TULKOTĀJU/TULKU

Novietojums

Novietojieties tā, lai jūs, tulkotājs/tulks un otrs sarunas dalībnieks būtu izkārtušies aptuvenā trijstūrī. Raugieties, lai jūs, tulkotājs/tulks un otrs sarunas dalībnieks varētu saredzēt un sadzirdēt cits citu. Iepazīstiniet ar sevi un ar tulkotāju/tulku un paskaidrojiet viņa lomu. Runājiet ar un skatieties uz otru sarunas dalībnieku, nevis tulkotāju/tulku.

Runāšana

Tulkotājs/tulks sagaida, kamēr beigsiet runāt, un tulko, kamēr ieturat pauzi. Informācijas daudzums, ko tulkotājs/tulks var uztvert un pareizi nodot tālāk, ir atkarīgs no viņa prasmju līmeņa.

- Izmantojiet salīdzinoši vienkāršus vārdus un īsus, loģiskus teikumus.
- Runājiet skaidri un ne pārāk ātri.
- Centieties izvairīties no slenga, akronīmiem, žargona un atsaucēm, kas citas kultūras pārstāvim nav saprotamas.
- Ņemiet vērā, ka, lai gan humors palīdz mazināt spriedzi, to ir grūti pārtulkot.
- Apzinieties savu akcentu, dialektu un runas manieri un to, kā tie var ietekmēt tulkotāja/tulka darbu.
- Sekojiet līdzi tam, ko un kā jūs sakāt.

Pārbaude

Jūsu pienākums ir nodrošināt, ka visas puses ir sapratušas vēstījumus. Ja jūs nesaprotat otras puses teikto, lūdziet otru pusi atkārtot un/vai paskaidrot sacīto. Ja jums šķiet, ka otra puse nav sapratusi jūsu teikto, pārliecinieties, ka tulkotājs/tulks jūs ir sapratis. Tomēr izvairieties no privātām sarunām ar tulku/tulkotāju, ja vien otrai pusei nav priekšstata par jūsu sarunas tematu.

Kontrole

Nedeļēģējiet atbildību tulkotājam/tulkam. Viņam nevajadzētu jūsu vietā paust apgalvojumus un uzdot jautājumus, viņš tikai tulko jūsu sacīto. Saglabājiet atbildību par sarunas norisi, bet lūdziet tulkotāja/tulka padomu, ja tas ir nepieciešams un pieņemams.